

Windekind vzw: één kind, één plan. Een complementaire samenwerking

Windekind is een Leuvense school die in 1960 door ouders werd opgericht en die buitengewoon basisonderwijs (BuBaO, 90-tal leerlingen) en buitengewoon secundair onderwijs (BuSO, 30-tal leerlingen) aanbiedt. Het is een stadsschool nabij cultuur, horeca, winkels en andere scholen in het Leuvense. Het team van medewerkers op de school blijft vrij stabiel en is multidisciplinair samengesteld uit een 100-tal mensen waaronder leerkrachten, logopedisten, kinesitherapeuten, ergotherapeuten, orthopedagogen, paramedisch verantwoordelijke, maatschappelijk werker, verpleegkundige, verzorging, administratie, onderhoud en directie.

WINDEKIND BUBAO + BUSO								
PARAMEDISCHE TEAMS			PEDAGOGISCHE TEAMS					
				Team OVI+				BuSO
Team Paramedici Onderwijs	Team Verzorging & Verpleging		Team Leerweg 1		Team Leerweg 2	Team Ervarings-leren	Team Onderwijs aan huis	BuBaO
		Team Speelleer (Regenboog)						
		Team Kleuter						

Windekind BuBaO heet leerlingen welkom met een verslag type 4 of een verslag type basisaanbod tussen 2,5 en 13 jaar (type basisaanbod vanaf lagere schoolleeftijd). De kinderen hebben dus allemaal een (neuro)motorische problematiek en/of een verstandelijke beperking ten gevolge van onder andere genetische/chromosomale aandoeningen of problemen tijdens of na de zwangerschap. Soms is de oorzaak van de beperking ongekend. Vaak is sprake van bijkomende gezondheidsproblemen, zintuiglijke beperkingen of ontwikkelingsstoornissen zoals ASS. De leerlingen krijgen een lesaanbod waarin leerlingen type 4 en type basisaanbod samen in de klas kunnen zitten. In BuBaO zijn leerlingen ingedeeld in 11 klasgroepen. Er is op heden een afzonderlijke kleuterafdeling (klas Roze, Rood en Geel), een Speelleerklas (Regenboog), vier klassen in leerweg 1 (Groen, Paars, Lila, Oranje), twee klassen in leerweg 2 (Goud en Blauw) en één klas in de afdeling Ervaringsleren (Zilver) voor kinderen met ernstige

Windekind BuBaO

BuBaO type 4 + type basisaanbod					
Kleuters	Speelleerklas Klas Regenboog		Ervaringsleren (EMB)	OAH	<u>Onderwijs-</u> project Villa Clementina
	Leerweg 1	Leerweg 2			
Klas Rood	Klas Groen	Klas Goud	Klas Zilver (EL1)		
Klas Roze	Klas Paars	Klas Blauw			
Klas Geel	Klas Lila				
	Klas Oranje				

meervoudige beperkingen. Elk schooljaar opnieuw wordt in mei-juni met het hele schoolteam de indeling van leerlingen over de verschillende klasgroepen geëvalueerd en vormgegeven voor het daaropvolgende schooljaar aan de hand van de criteria cognitief functioneren, sociaal-emotioneel functioneren en zelfredzaamheid. In grote lijnen is het zo dat in leerweg 1 de kinderen schoollopen met een

lichte tot matige verstandelijke beperking waar dan leerlingen met een verslag type 4 en type

basisaanbod samen in de klas zitten, in leerweg 2 de kinderen met een matig tot ernstige verstandelijke beperking en in Ervaringsleren de kinderen terechtkomen met een ernstige tot zeer ernstige verstandelijke beperking. De kleuterafdeling omvat een groep kleuters die nadien nog naar alle verschillende leerwegen kunnen uitstromen. In de speelleerklas zitten kinderen die nadien naar leerweg 1 of leerweg 2 doorstromen met een verslag type 4 of type basisaanbod.

Windekind BuSO

BuSO Type 4	
OV1+	Ervaringsleren
Klas West	Klas EL3
Klas Oost	Klas EL4

BuSO Windekind heet leerlingen welkom met een verslag type 4 opleidingsvorm 1 tussen 14 en 21 jaar. Het gaat om leerlingen met een (neuro)motorische problematiek én een ontwikkelingsachterstand of verstandelijke beperking. Ook hier is er net als in BuBaO geregeld sprake van bijkomende gezondheidsproblemen,

zintuiglijke beperkingen of ontwikkelingsstoornissen zoals ASS. Er zijn vier klasgroepen in het BuSO waarin leerlingen ingedeeld worden op basis van de criteria cognitief functioneren, sociaal-emotioneel functioneren en zelfredzaamheid. Twee klasgroepen ontvangen heel wat leerlingen afkomstig van leerweg 1 of leerweg 2 in BuBaO, naast een instroom van externen. Twee klasgroepen verwelkomen op heden leerlingen met ernstige meervoudige beperkingen die net als de klasgroep in BuBaO deel uitmaken van de subafdeling Ervaringsleren en vanuit laatstgenoemde klasgroep of leerweg 2 (klas Goud) doorstromen, naast een externe instroom.

De kinderen en jongeren met ernstige meervoudige beperkingen tussen 7 en 21 jaar oud krijgen dus onderwijs in een aparte subafdeling Ervaringsleren, waarbinnen wel het onderscheid behouden blijft tussen lagereschoolkinderen en jongeren van het BuSO. De klasgroep in BuBaO bestaat uit leerlingen tussen 7 en 13 jaar waarvan enkele leerlingen deeltijds naar school komen en eentje daarvan combineert met onderwijs aan huis (OAH) in een dagcentrum. De twee BuSO klassen bestaan uit leerlingen tussen 14 en 21 jaar met EMB. Eén leerling combineert OAH in een voorziening waar ze verblijft met twee dagen schoollopen. De kleutertjes met (vermoeden van) een ernstige meervoudige beperking zijn nog niet opgenomen in de subafdeling Ervaringsleren maar maken zoals eerder aangegeven deel uit van een aparte kleuterafdeling. Dit is een bewuste keuze omdat er in die eerste levensjaren een sterke ontwikkeling mogelijk is en er andere perspectieven in beeld kunnen komen. Bovendien wordt daar ook sterk het proces met ouders mee gegaan mogelijk richting een afdeling specifiek voor de doelgroep EMB.

Naast de leerlingen die op school een onderwijsaanbod genieten, zijn er op heden een 25-tal leerlingen met een verslag type 4 die onderwijs aan huis krijgen in de voorziening waar ze verblijven of thuis. Een klein aantal combineert onderwijs aan huis met een deeltijds aanbod op de school. Van de leerlingen die onderwijs aan huis krijgen in een voorziening of thuis heeft de overgrote meerderheid een ernstig meervoudige beperking. Er wordt vanuit Windekind op heden voor OAH samengewerkt met Stichting Delacroix, 't Prieeltje, De Eglantier, De Maretak en in de nabije toekomst ook Nido (De Ark) voor deze leerlingen.

Windekind is als school tot slot ook betrokken bij het onderwijsproject dat reeds meer dan 10 jaar vorm krijgt in inclusieve kinderopvang Villa Clementina te Zemst waar kinderen met specifieke en vaak erg complexe noden een onderwijsaanbod kunnen krijgen tot de leeftijd van zes jaar. Dit traject heeft als doel het verdere perspectief voor de kleuter scherp te stellen, samen met ouders en betrokken diensten. Hierna volgt een gerichte doorverwijzing naar een (buiten)gewone school of schoolvervangende dagopvang. De meeste kinderen stromen uit tegen hun vierde levensjaar; blijven

ze langer dan zijn dat vaak de kinderen met EMB die al dan niet op een wachtlijst staan van een voorziening.

MFC WINDEKIND

Schooldagen	Mobiele begeleiding	Woensdag-namiddag	Vakantiedagen
Intern	Intern en extern	Intern en extern	Intern en extern
Ondersteuning in of uit de klas	Ondersteuning buiten de muren - Inclusie - Samenwerking met gewoon onderwijs	Leefgroepwerking	Leefgroepwerking
Eetbegeleiding		Eetbegeleiding	Eetbegeleiding
Therapie			Beperkt aanbod therapie
Maaltijden		Maaltijden	Maaltijden
Busvervoer (door school)		Busvervoer	Busvervoer
Voor- en na-opvang		Voor- en na-opvang	Voor- en na-opvang
21 cliënten	3 cliënten extern	16 cliënten intern 1 cliënt extern	23 cliënten intern 6 cliënten extern

Daarnaast is er op dezelfde campus een MFC met een erkenning voor twintig kinderen en jongeren van 2,5 tot 21 jaar dat een aanbod voorziet in vier modules: schooldagen, woensdagnamiddagen, vakantiedagen en mobiele begeleidingen. Er is geen optie tot verblijf. De werking van het MFC is complementair aan en deels geïntegreerd in de schoolwerking. Voor de leerlingen met EMB is men de laatste schooljaren geëvolueerd naar een inhoudelijke werking waarin geleidelijk aan meer geïntegreerd wordt samengewerkt tussen onderwijs- en MFC-medewerkers. Hierover kan u meer lezen bij 'samenwerking'.

Het MFC is opgericht in 1995 en is sinds 2025 gefusioneerd met MPC Terbank. De mogelijk positieve gevolgen van deze fusie inzake onderwijs en zorg voor de kinderen en jongeren met EMB in Windekind, laten zich op heden nog niet voelen.

De personeelsgroep van het MFC is multidisciplinair samengesteld en bestaat uit leefgroepbegeleiders, logopedisten, kinesitherapeuten, ergotherapeuten, orthopedagoge, maatschappelijk werker, verpleegkundige, administratie en directie. Kinderen die ingeschreven zijn voor ondersteuning van het MFC tijdens schooldagen krijgen individuele therapie (soms intussen wel geïntegreerd in de klaswerking), individuele ondersteuning in de klas door leefgroepbegeleiders (met een beperkte evolutie richting meer groepsgebonden werken voor de MFC-leerlingen met EMB) naast een eventueel bijkomend individueel aanbod, extra buitenschoolse activiteiten tijdens de schooluren bijvoorbeeld zwemmen en kunnen gebruik maken van de voor- of naschoolse opvang. Kinderen die intekenden voor

de woensdagnamiddagen en/of vakantiedagen maken gebruik van de leefgroepwerking, therapieaanbod en de mogelijkheid tot busvervoer of opvang. Mobiele begeleiding is gericht op kinderen en jongeren met een verslag type 4 in het reguliere onderwijs.

In praktijk maken een 25-tal kinderen en jongeren, allemaal schoolgaand in Windekind, gebruik van het aanbod. Op de gehele populatie MFC-leerlingen, zijn de kinderen met EMB ondervertegenwoordigd. Op heden maken slechts een vijftal kinderen/jongeren met EMB deel uit van het MFC voor alle modules (schooldagen, woensdagen en vakantiedagen). Dit heeft verschillende redenen waaronder de financiële consequenties voor ouders die bij deze doelgroep al heel wat extra kosten hebben, de zwaarte van de zorg die niet alleen tijdens schooldagen maar ook op woensdagnamiddagen en vakantiedagen door het MFC gedragen moet worden, de organisatie en onkosten van vervoer voor een zeer brede regio.

VISIE

Windekind draagt een algemene visie uit die van toepassing is op zowel de school als het MFC. Wat deze visie inhoudt, zit vervat in een symbool.

Een woordje uitleg bij het symbool van Windekind

'Ons symbool bestaat uit twee bomen waarvan de kruinen vingerafdrukken zijn:

net als bomen krijgen de kinderen de kans te groeien,

soms wat sneller soms wat trager,

-volgens eigen kunnen-

zoals de kronkels in een stam.

net als vingerafdrukken verwijzen naar de individualiteit,

zo willen we dat ieder kind hier zich kan ontwikkelen als een mooi individu

tot optimale zelfstandigheid en zelfrealisatie

en dat ze volwaardig en op hun eigen wijze kunnen deelnemen aan de samenleving.

net als een opgestoken duim, willen we zeggen:

je doet het goed! Doe zo voort!

In het symbool zijn alle wortels met elkaar verankerd.

Dit wijst op de samenhangigheid en op het kunnen rekenen op elkaar: kinderen, ouders, medewerkers, samen komen we er wel!

De bomen worden ondersteund door het woord "Windekind", want alle medewerkers van Windekind willen hun steentje bijdragen om ieder kind een zo goed mogelijke ondersteuning te geven in zijn groeien. Op hen kan je rekenen! Als je valt, vangen ze je op. Wees dus niet bang als je valt: En onthoud dat je leert met vallen en opstaan. Wees dus niet bang om te vallen, iedereen mag wel eens vallen, als we maar leren terug op te staan ...'

Visie op enerzijds (onderwijs aan) kinderen met EMB en anderzijds een complementair of geïntegreerd onderwijs- en zorgaanbod voor kinderen met EMB

Windekind heeft een afdelingsplan voor de EMB-afdeling, waarin de visie op (onderwijs aan) kinderen en jongeren met EMB staat beschreven. Dit afdelingsplan heeft betrekking op de subafdeling Ervaringsleren (BuBaO en BuSO) op de school, de OAH-leerlingen met EMB en de kleutertjes in Villa Clementina. Wat in het document staat is de vertaalslag van de algemene schoolvisie naar de afdeling Ervaringsleren, OAH en Villa Clementina voor kinderen en jongeren met EMB. Uit de tekst is af te leiden dat kinderen en jongeren met EMB welkom zijn voor een onderwijsaanbod op school of aan huis, ook al wordt dat in het plan niet expliciet zo vermeld. De algemene schoolvisie met het logo van de vingerafdrukken drukt expliciet uit dat elk kind, ongeacht de combinatie van mogelijkheden en beperkingen, welkom is voor onderwijs in of vanuit Windekind. Dat impliceert dat ook elk kind met EMB welkom is. Wanneer een kind zeer ernstige medische noden heeft, wordt wel gekeken naar de condities om onderwijs en zorg op een veilige manier op school vorm te geven. Dit betekent in een aantal gevallen dat het kind of de jongere deeltijds naar school komt en een ouder/PAB-begeleider bij die momenten steeds aanwezig is. Het gaat dan vooral om kinderen met ernstige respiratoire problemen. Aanvullend wordt onderwijs aan huis voor deze kinderen georganiseerd. Doorheen het onderwijstraject in Windekind wordt samen met ouders nauw opgevolgd in hoeverre onderwijs op school haalbaar is, aangezien condities gaandeweg ook kunnen wijzigen. Soms beslist men multidisciplinair samen met ouders om een kind (deeltijds) te laten overstappen naar een zorgsetting waar dan wel onderwijs aan huis wordt geboden. Andersom zijn er ook kinderen die vanuit onderwijs aan huis in een voorziening de overstap maken naar (deeltijds) schoollopen.

De visie die voor kinderen en jongeren met EMB omschreven staat in het afdelingsplan erkent de rol die onderwijs kan spelen in de optimale ontwikkeling/ontplooiing en het welbevinden van kinderen met EMB. In het afdelingsplan wordt het 'uniek zijn' van elke leerling sterk benadrukt, wat dan ook om een individueel onderwijsprogramma vraagt per leerling dat sterk planmatig vorm krijgt. Elk kind heeft een individueel handelingsplan waarin beeldvorming volgens het ICF-kader, een perspectief, hoofddoel en werkdoelen beschreven staan.

Een geloof in mogelijkheden van elk kind/jongere is in de school van Windekind een belangrijk vertrekpunt. Leren en ontwikkeling zijn bij kinderen met EMB enkel mogelijk door middel van een kwaliteitsvolle relatie tussen kind en de mensen rondom het kind. Dat relationele opvoedingsperspectief staat expliciet aangegeven in het afdelingsplan. Een relatie die dan weer zeer bepalend is voor het ervaren van levenskwaliteit. De verschillende componenten van kwaliteit van leven (met name het bevorderen van het fysiek, emotioneel en materieel welbevinden, het stimuleren van persoonlijke ontwikkeling en autonomie, en het bieden van kansen tot sociale relaties en participatie), hebben in deze visietekst hun plaats en komen als kernpunten in de werking naar voor. Medewerkers denken ook volop na over kansen tot actieve participatie en sociale inclusie voor de doelgroep. Zo is er sinds twee schooljaren een samenwerkingsverband tussen de school en groene zorginitiatief Waaranders waar de twee BuSO-klassen van de subafdeling Ervaringsleren wekelijks een dag vertoeven in de gezonde buitenlucht tussen de dieren en er met vrijwilligers én vertrouwde leerkrachten heel wat activiteiten gedaan worden waarin alle betrokkenen grenzen verleggen en afstappen van het vaste schoolritme.

De visie beschreven in het afdelingsplan is sinds 2020 tot stand gekomen onder leiding van de teamleider/orthopedagoge van de gehele afdeling EMB en dit samen met het multidisciplinaire onderwijsteam van medewerkers rondom deze doelgroep. In een eerste fase werd een denktank opgericht waarin een aantal medewerkers samen nadachten over de inhoud van de visie. Hieruit vloeide een eerste voorstel van een visietekst voort die vervolgens in meerdere rondes aan de

achterban is voorgelegd. Het voltallige multidisciplinaire team dat onderwijs aan kinderen en jongeren met EMB inricht in of vanuit Windekind had op deze manier inspraak. Het afdelingsplan omvat heel wat informatie, ook wat betreft de meer concrete organisatie en invulling van het onderwijs aan deze doelgroep. De visie zelf met een aantal cruciale uitgangspunten staat vast, maar deze meer organisatorische elementen worden in het afdelingsplan jaar na jaar bijgestuurd wanneer dat aan de orde is op basis van de leerlingen die effectief deel uitmaken van de afdeling EMB.

De visie is niet samen met de medewerkers van het MFC opgesteld. Die keuze is aanvankelijk gemaakt omdat er slechts een zeer beperkt aantal kinderen met EMB deel uitmaken van het MFC en dus extra zorg en therapie krijgen tijdens onderwijstijd. Het MFC als welzijnsorganisatie op de campus van Windekind heeft een breed omschreven visie, geen visie waarin zij de betekenis en meerwaarde van onderwijs aan kinderen/jongeren met EMB erkent en expliciteert. De plaats van onderwijs voor de doelgroep van kinderen met EMB in het complementaire en beperkt geïntegreerde onderwijs- en zorgaanbod dat het MFC mee voorziet voor deze kinderen, is dus niet in een visietekst gegoten.

Windekind ervaart echter wel sterk de noodzaak tot een gezamenlijke visie MFC-school en dit niet enkel voor de kinderen en jongeren met EMB, maar voor de gehele populatie op de school. Een visie die niet enkel betrekking heeft op onderwijs en zorg voor leerlingen, maar ook op de therapie die voorzien wordt. De eerste stappen zijn gezet om meer naar elkaar toe te groeien. Men merkte immers duidelijk op dat kansen werden gemist met een negatieve impact op de ontwikkeling van kinderen en jongeren en dat terwijl school en MFC op één en dezelfde campus gelegen zijn wat dus net heel wat kansen tot samenwerking in zich draagt. De werking was best sterk gescheiden alsof school en MFC op verschillende campussen gelegen waren, wat sinds het schooljaar 2023-2024 doorbroken is met de start van 'één kind, één plan': één handelingsplan voor elke leerling die deel uitmaakt van het MFC.

De school ervaart zeker voor de doelgroep EMB een tekort aan ondersteuning van een welzijnspartner waardoor recht op onderwijs van die doelgroep bij momenten onder druk komt te staan en medewerkers zichzelf ook de vraag opnieuw stellen welke meerwaarde zij in en met onderwijs kunnen bieden. Door een gebrek aan zorgactoren sluipt de onzekerheid over onderwijskwaliteit binnen. Het MFC in Windekind heeft slechts een erkenning voor twintig kinderen (van alle afdelingen), wat het integreren van zorg in onderwijstijd slechts zeer beperkt mogelijk maakt. Het is moeilijk houdbaar om als leerkracht alleen een zinvol onderwijsaanbod te voorzien voor een groep van meer dan zes kinderen waar zorg onlosmakelijk deel van uitmaakt. Naar de toekomst toe vormt dit één van de grote uitdagingen in Windekind om het recht op onderwijs voor kinderen met EMB te blijven garanderen. Het multidisciplinaire onderwijsteam dat op heden werkzaam is met de doelgroep toont een bijzonder sterk geloof in de mogelijkheden van deze kinderen en levert ook grote inspanningen om kwaliteitsvol onderwijs met de beperkte omkadering te kunnen waarmaken. De teamleden van het MFC tonen daarnaast een bereidheid om samen te onderzoeken waar kansen liggen om zorg sterker te integreren in de werking op schooldagen, zeker nu na de fusie met MPC Terbank.

Het onderwijsteam werkzaam met de doelgroep EMB hoopt dan ook dat de fusie van het MFC in Windekind met MPC Terbank kansen kan creëren om meer 'zorg' in de school binnen te brengen in eerste instantie voor de doelgroep EMB. Daarnaast wordt ook naar de overheden onderwijs én welzijn gekeken om voor kinderen met EMB in onderwijs meer middelen toe te kennen zodat kwaliteitsvol onderwijs in realiteit ook haalbaar is. Het valideren van een GOZ-plan per leerling met EMB zoals ook naar voor kwam in het O&O project over kwaliteitsvol onderwijs (2024) kan hierin wel een hefboom vormen. GOZ staat voor geïntegreerd onderwijs- en zorgplan.

BELEID

Personeels- en professionaliseringsbeleid

Er is in de school een beleid over de inzet van medewerkers (leerkrachten, therapeuten en orthopedagoog) gekoppeld aan het aantal kinderen per subafdeling. De zorgzwaarte van de kinderen en jongeren met EMB wordt hierin op heden niet als criterium meegenomen voor de verdeling van leerkrachten, wel voor therapeuten. Gezien de ervaren noden op de werkvloer en grootte van de klasgroepen, wordt op heden wel besproken hoe hier in de toekomst mogelijk anders naar gekeken kan worden. De school in Windekind rekruteert mensen van diverse disciplines om het onderwijs multidisciplinair vorm te geven. Tijdens sollicitatiegesprekken met directie en teamleider wordt aandacht besteed aan voeling met, opleiding en ervaring in het werken met deze specifieke doelgroep.

Schoolbreed wordt een professionaliseringsbeleid gevoerd met mogelijkheden tot schoolinterne en -externe vormingen. Het professionaliseringsplan dat hieruit voortvloeit wordt jaarlijks herbekeken en afgestemd op actuele noden van de personeelsleden. Er gaat in Windekind veel aandacht naar vorming, coaching en peer-ondersteuning van beginnende medewerkers en dit voor de verschillende disciplines binnen de gehele school en MFC. In het onderwijsteam dat in Windekind werkzaam is met de doelgroep EMB wordt sterk ingezet op professionalisering. Dit in hoofdzaak onder leiding van de betrokken orthopedagoge, maar ook therapeuten en leerkrachten brengen inhoud binnen ter versterking van de werking. Professionalisering richt zich op basiskennis van beginnende medewerkers en daarnaast het verdiepen van kennis bij anderen op vlak van visie, handicapspecifieke kennis, doelgericht werken, methodieken, instrumenten voor beeldvorming en concrete onderwijspraktijk. Er wordt op teamvergaderingen ook expliciet ruimte gemaakt voor intervisie over leerlingen, over handelen van medewerkers onder andere op basis van filmfragmenten, enzovoort. Heel wat vormingen en intervisiemomenten gaan schoolintern door maar ook schoolexterne initiatieven worden opgevolgd en medewerkers worden aangemoedigd om ook daaraan deel te nemen. Zo maken de verschillende onderwijstherapeuten van het EMB-team deel uit van de disciplinaire intervisiegroepen die door het Vlaams Expertisecentrum Multiplus worden ingericht. Er is ruimte tot collegiaal consulteren bij elkaar over de verschillende subteams heen (onderwijs op school in de verschillende subafdelingen, OAH, Villa Clementina) maar ook bezoeken aan andere contexten behoren tot de mogelijkheden. Leren, verdiepen en blijven leren staan centraal in het onderwijsteam voor de EMB-doelgroep, naast het vormen van een hecht team waarin medewerkers zich gedragen weten en samenwerken om doelen te bereiken.

De school doet daarnaast inspanningen om de expertise van het MFC aan te spreken. In de klassen van Ervaringsleren doet men appel op zowel leefgroepbegeleiders als therapeuten van het MFC om samen na te denken en het aanbod ook doelgericht samen vorm te geven. De invoering van 'Eén kind, één plan' heeft hier zeker toe bijgedragen. In de praktijk merken we echter dat er toch wel wat barrières zijn die de samenwerking op heden in de weg staan en onvoldoende expertise doen landen op de vloer om kwaliteitsvol onderwijs én zorg van kinderen met EMB mogelijk te maken. Het MFC richt zich immers qua doelgroep op alle kinderen en jongeren die in Windekind schoollopen, wat maakt dat medewerkers van het MFC niet specifiek voor de doelgroep EMB aangeworven worden en dus ook niet altijd vanuit een positieve keuze werken met deze doelgroep. De toespitsing van het MFC op leerlingen met EMB is op heden niet mogelijk omwille van een collectieve subsidiëring (personeel en vervoer). Om verschillende modules aan te bieden, is een diverse groep nodig. Het personeelsbeleid in het MFC vraagt van elke medewerker wel expliciet een openheid voor de doelgroep EMB en er worden aan medewerkers kansen aangereikt om kennis te maken met en toe te groeien naar de doelgroep van kinderen met EMB. Op heden zijn er enkele leefgroepbegeleiders die expliciet kiezen om met deze doelgroep te werken en hierin ook groeikansen aangrijpen. We zien daarnaast in de praktijk slechts

een minderheid van de kinderen met EMB instappen in het MFC wat maakt dat de verdieping van kennis en vaardigheden van MFC-medewerkers gericht op deze doelgroep minder prominent op de voorgrond staat. De therapeuten van het MFC maken wel deel uit van de disciplinaire teams die met onderwijstherapeuten samen gevormd zijn. Het delen en verdiepen van kennis over de doelgroep gebeurt daar, maar heeft zeker nog groeimarge. MFC-medewerkers worden uitgenodigd op verschillende vormingsmomenten die vanuit de school georganiseerd worden omtrent de doelgroep EMB en geleidelijk aan zien we hierin wel meer participatie van medewerkers uit het MFC, maar dit blijft nog eerder een persoonlijke keuze dan dat het beleidsmatig in het MFC wordt aangestuurd. School en MFC denken na hoe (praktische) hindernissen weggenomen kunnen worden om ten volle van het professionaliseringsaanbod gebruik te maken.

Het onderwijsteam in Windekind is vragende partij om een meer gedragen beleid te voeren waarin school en MFC samen aan hetzelfde zeel trekken en vanuit een helder gedeelde visie aangestuurd worden om een krachtig onderwijs- en zorgaanbod neer te zetten voor de doelgroep van kinderen met EMB. Daar liggen zonder twijfel nog heel wat groeikansen die heldere toekomstgerichte beleidskeuzes vragen vanuit de overheid en vanuit het bestuur van Windekind. Een idee waaraan gedacht wordt is een uitbreiding van kinderen en jongeren met EMB in het MFC mogelijk maken met behulp van PAB-budgetten. Dit is een manier om meer zorg in onderwijs binnen te brengen. Eens er meer kinderen met EMB een PAB-budget hebben dat ingezet wordt op school, kunnen extra medewerkers aangeworven worden bijvoorbeeld via MPC Terbank. Je hebt immers een voldoende volume aan PAB-middelen nodig om effectief mensen aan te werven. Ouders kunnen uiteraard niet gedwongen worden om PAB-middelen in te zetten op school, maar het gesprek kan bij kennismakingsbezoeken van kinderen met EMB wel geopend worden om aan te geven dat bijkomende zorg tijdens onderwijstijd noodzakelijk is om kwaliteitsvol onderwijs te realiseren. Voor kinderen en jongeren met EMB die al langer een onderwijsaanbod in Windekind hebben, kan gewerkt worden met een overgangsperiode.

Financieel en materieel beleid

School en MFC Windekind liggen op één en dezelfde campus, maar voeren elk afzonderlijk een financieel en materieel beleid. Dat is sinds de fusie tussen MFC Windekind en MPC Terbank nog versterkt. De materiële noden worden apart in kaart gebracht voor MFC en school als het gaat over de doelgroep EMB. Een verantwoordelijke volgt dit per team op. Er worden vanuit die noden wel keuzes gemaakt in het gezamenlijk zo efficiënt mogelijk inzetten van middelen voor de doelgroep EMB en breder voor alle kinderen die deel uitmaken van het MFC. Toch blijven het volledig gescheiden systemen waardoor aankopen van materialen niet altijd goed zijn afgestemd en er bijvoorbeeld zaken dubbel worden aangekocht. In de vakantieperiode gebruiken MFC-medewerkers heel wat materialen van de school en omgekeerd tijdens schooldagen worden ook materialen van het MFC voor de doelgroep EMB gebruikt bijvoorbeeld de Tovertafel. Ook lokalen worden gedeeld en aanpassingen die daarin gebeuren komen zowel MFC als school ten goede in het werken met deze kinderen bijvoorbeeld geluiddempende tegels aan het plafond. Anderzijds heeft het delen van materialen en infrastructuur wel als negatief gevolg dat niet iedereen zich even verantwoordelijk voelt en er dus bijvoorbeeld materialen verdwijnen of stuk gaan. In Windekind is er tot slot een spel-o-theek die gedeeld gebruikt wordt door de school, MFC en leersteunondersteuners en waar allerhande spel- en didactische materialen ontleend kunnen worden. Dat uitleensysteem wordt deze periode helemaal gedigitaliseerd waardoor uitlenen eenvoudiger wordt.

Fysieke en mentale veiligheid in leef-, leer- en werkomgeving

Dit domein is één van de grootste uitdagingen op heden in de samenwerking school en MFC voor de doelgroep EMB. Dezelfde lokalen (zowel klassen als verzorgingsruimtes) voor deze kinderen en

jongeren worden zowel tijdens onderwijstijd als na-opvang, woensdagnamiddagen en vakantiedagen gebruikt. De onderwijsinspectie BuBaO Windekind toonde in 2025 aan dat de infrastructuur voor de doelgroep van kinderen en jongeren met EMB ontoereikend is. De school is dus verplicht om op korte termijn actie te ondernemen opdat onderwijs en zorg voor de doelgroep en medewerkers veilig en hygiënisch kunnen verlopen, voldoende aangepast aan de specifieke noden van deze doelgroep.

SAMENWERKING

Samenwerking onderwijs en welzijn

Een gedeelde visie onderwijs-welzijn is er in Windekind niet. Sinds het schooljaar 2023-2024 is men gestart met 'één kind, één plan', één handelingsplan voor elke leerling die deel uitmaakt van school en MFC. Een plan dat men samen met alle betrokkenen uit onderwijs en MFC opmaakt en evalueert op geregelde basis, zo ook voor de leerlingen met EMB. In samenspraak neemt ofwel de orthopedagoge van het MFC ofwel de orthopedagoge van de school hierin het voortouw, maar allen zijn aanwezig op deze overlegmomenten.

De werking van het MFC in Windekind is complementair aan en beperkt geïntegreerd in de schoolwerking. Voor de kinderen tussen 7 en 13 jaar met EMB is men de laatste schooljaren geëvolueerd naar een inhoudelijke werking waarin geleidelijk aan meer geïntegreerd wordt samengewerkt tussen onderwijs- en MFC-medewerkers. Dat betekent concreet dat leefgroepbegeleiders bepaalde dagdelen, tijdens onderwijstijd, mee instaan voor differentiatie binnen de klasgroep en telkens voor een aantal MFC-leerlingen in groep een apart aanbod voorzien. Dat aanbod is in samenspraak met de leerkracht, die parallel staat, voorbereid en inhoudelijk op elkaar afgestemd. Dit is een eerste stap richting meer integratie van zorg en onderwijs op de campus voor de leerlingen met EMB. Meer structureel gezamenlijk overleg om dit tot een goed gedragen en doelgericht geheel te maken is echter nog een voorwaarde die op heden niet gerealiseerd is. Daarnaast klinkt vanuit het onderwijsteam ook de vraag om bij dit soort van differentiatie de opsplitsing 'MFC- en schoolleerlingen' meer los te laten en de groepsindeling maximaal te baseren op de noden van de kinderen en de doelstelling die op dat moment vooropstaat. Dat betekent in praktijk dat MFC-leefgroepbegeleiders niet enkel werken met MFC-leerlingen maar ook externen mee in het groepje nemen en vice versa voor de leerkracht.

In Windekind is een sterke visie ontwikkeld op de paramedische omkadering en inzet van therapeuten op de vloer. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen het ondersteunen bij basiszorg, het bieden van klasondersteuning tijdens onderwijsactiviteiten en het bieden van vraaggestuurde zorg. De onderwijstherapeuten bieden heel wat ondersteuning in basiszorg voor kinderen met EMB zoals eetbegeleiding, gebruik van apparatuur, houdingswissels. Ook therapeuten van het MFC nemen dit mee op specifiek voor de MFC-leerlingen. Daarnaast gaat er voor de onderwijstherapeuten, op basis van de noden in de klasgroep, ook tijd naar ondersteuning tijdens onderwijsactiviteiten waar de therapeut de handicapspecifieke bril binnenbrengt, mee op zoek gaat naar hulpmiddelen om bijvoorbeeld actief aan een kookles te participeren en zo meer. Een klein percentage van de onderwijstherapiemiddelen kan gaan naar vraaggestuurde zorg waar op individuele leerlinggebonden vragen wordt ingespeeld. Doorgaans is het zo dat onderwijstherapeuten een leerproces opstarten bijvoorbeeld in gebruik van oogsturing en dan van de leerkrachten verwachten dat zij dit doortrekken in de dagelijkse onderwijspraktijk. Zo kunnen therapeuten telkens hun focus verleggen naar een andere leerling met de beperkte middelen die er zijn. Therapeuten van het MFC hebben meer omkadering om vraaggestuurd te werken met kinderen en jongeren en dat biedt wel een grote meerwaarde. Het maakt het anderzijds moeilijker voor therapeuten van het MFC om in de diepte mee te zijn met de zaken die

in onderwijs spelen en van belang zijn, aangezien zij geen uren hebben voor klasondersteuning en dus sterk individueel met een kind aan de slag gaan. De laatste jaren ondersteunen therapeuten van het MFC wel steeds vaker leerlingen tijdens onderwijstijd in de klas om zo maximaal in te zetten op de transfer van aangeleerde vaardigheden in de dagdagelijkse en functionele context. Doel en inhoud worden afgesproken tijdens de gezamenlijke bespreking van het individuele handelingsplan van leerlingen die beroep doen op het MFC. Voordien was het zo dat kinderen en jongeren met EMB die deel uitmaken van het MFC systematisch individueel werden genomen en er weinig tot geen transfer van vaardigheden gebeurde en er ook weinig werd gecommuniceerd over therapiegebonden doelen en aanpak. Daarin is een duidelijke evolutie merkbaar. Bovendien zorgt de aanwezigheid van een (onderwijs- of MFC) therapeut in de klas ook voor extra kansen tot wederzijds coachen en leren van elkaar tussen therapeut en leerkracht met betrekking tot het doelgericht aanbod ten aanzien van het kind.

Op de gehele populatie MFC-leerlingen, zijn de kinderen met EMB ondervertegenwoordigd. Op heden maken slechts een vijftal kinderen/jongeren met EMB deel uit van het MFC voor alle modules (schooldagen, woensdagen en vakantiedagen). De noodzaak van zorg om kwaliteit van onderwijs te realiseren voor deze doelgroep wordt sterk gevoeld en telkens opnieuw naar voor geschoven door het betrokken onderwijsteam. Op heden komt er een denkgroep samen met leden van het bestuur en directies van Windekind en MPC Terbank om de visie van het MFC op onderwijs en zorg aan de doelgroep van kinderen en jongeren met EMB in Windekind te herdenken vertrekkende van de uitgesproken noden in de dagelijkse onderwijs- en zorgpraktijk.

Er leeft hoop bij het onderwijsteam dat de fusie van MFC Windekind met MPC Terbank kan bijdragen aan een meer geïntegreerde werking MFC en school en kansen creëert om meer 'zorg' in de school binnen te brengen in eerste instantie voor de doelgroep EMB. Van bij het intakegesprek met ouders over hun kind met EMB is het verhelderen van de zorgzwaarte van belang. Vertrekkende daarvan kan men met ouders een proces aangaan om PAB aan te vragen, zoals eerder in deze tekst naar voor kwam. Met RTH-middelen kan zo'n traject met ouders gelopen worden. Eens er een voldoende volume is aan kinderen met EMB die een PAB-budget hebben, kunnen extra medewerkers als PAB aan de slag gedurende onderwijstijd. Naar de toekomst toe vormt dit één van de pistes in Windekind om het recht op onderwijs voor kinderen met EMB te blijven garanderen. Hiervoor wordt ook naar de overheden onderwijs én welzijn gekeken om voor kinderen met EMB in onderwijs meer en sneller middelen toe te kennen zodat kwaliteitsvol onderwijs in realiteit ook haalbaar is. Het valideren van een GOZ-plan per leerling met EMB zoals ook naar voor kwam in het O&O-project over kwaliteitsvol onderwijs (2024) kan hierin wel een hefboom vormen.

Samenwerking met ouders

In de school wordt sterk ingezet op volwaardig partnerschap van ouders. Ouders maken deel uit van wat er op school/MFC met hun kind wordt gedaan en wat er voor hun kind doelgericht wordt vooropgesteld. Dat staat ook zo beschreven in het 'afdelingsplan EMB'. In de praktijk is zichtbaar dat de draadjes met de meeste ouders kort zijn en dat ook de complexere contexten goed gedragen worden. Dat is iets wat in een nauwe samenwerking gebeurt tussen onderwijs en MFC voor die kinderen die op het MFC beroep doen.

Ouders van kinderen met EMB worden doorheen het onderwijstraject van hun kind op verschillende manieren betrokken bij de werking. Bij de start van het onderwijstraject is er een uitgebreid kennismakingsgesprek waarin ouders hun verhaal kunnen doen en er heel wat kind- en contextgebonden informatie wordt verzameld. Om te voorkomen dat ouders op heel veel plaatsen hun verhaal telkens opnieuw moeten doen, worden verslagen van reeds betrokken diensten mits

toestemming van ouders opgevraagd zodat deze informatie al geïnventariseerd kan worden. Daarnaast zijn ouders minstens één keer per schooljaar welkom op de bespreking van het individueel handelingsplan van hun kind. Ze sluiten dan aan bij het team om het hele proces van beeldvorming tot doelen en aanpak samen te doorlopen. Als het kind beroep doet op het MFC, dan zijn deze besprekingen ook samen met de MFC-medewerkers. Zij zijn vanuit regelgeving verplicht om één keer per jaar een multidisciplinair overleg (MDO) met ouders te organiseren. Dat gebeurt dan tijdens de individueel handelingsplan (IHP)-bespreking in het kader van 'één kind, één plan'. Ouders krijgen de ruimte om inbreng te geven en doelstellingen en aandachtspunten te formuleren. Deze gesprekken verlopen geregeld in aanwezigheid van een tolk om nuances maximaal te kunnen uiten en ervoor te zorgen dat ouders zich duidelijk kunnen maken en ook goed begrijpen wat er over hun kind wordt verteld. Wanneer een kind met EMB al op school zit en later instapt in het MFC, wordt informatie vanuit de school beschikbaar gesteld en gedeeld, opnieuw om te voorkomen dat ouders hun hele verhaal nog eens opnieuw moeten doen.

Aanvullend zijn er elk schooljaar oudercontacten, klassikaal bij de start van het schooljaar, individueel in de loop en op het einde van het schooljaar waarop ouders de leerkrachten en therapeuten kunnen spreken. Contacten met ouders verlopen sinds corona ook vaker online omdat dit ouders minder belast in de zorg voor hun kind. Ouders krijgen de keuze om naar school te komen of het gesprek online te voeren. Tussentijds, wanneer zich bepaalde zorgen voordoen, gebeuren er ook huisbezoeken al dan niet met tolk. De dagdagelijkse contacten verlopen in onderwijs via een WhatsApp-groep per leerling waarvan betrokken leerkrachten, de orthopedagoge en ouders deel uitmaken. Indien het kind deel uitmaakt van het MFC, is ook de aandachtsbegeleider aan dit groepje toegevoegd. Voor foto's van de klasactiviteiten is er soms ook een klas WhatsApp-groep voorzien. De orthopedagoge en ook andere teamleden van zowel onderwijs als MFC zijn voor ouders vlot bereikbaar wanneer er dringende vragen opduiken. Zo wordt er voor kinderen met EMB regelmatig tussen therapeuten van verschillende disciplines en ouders contact gelegd voor de aanvraag en opstart van apparatuur, medische opvolging en dergelijke. Ouders kunnen de school/MFC telefonisch of per mail bereiken en krijgen op korte termijn antwoord.

Soms lopen de communicatielijnen van school en MFC met ouders nog wel eens naast elkaar wat kan leiden tot misverstanden. Hier wordt wel sterk op ingezet door de orthopedagoge van het MFC en van onderwijs om maximaal te stroomlijnen wat er aan hulp of zorg naast onderwijs rondom een leerling en diens gezin wordt opgezet. Het vraagt echter blijvend aandacht om elkaar in soms zeer complexe samenwerkingen met thuiscontexten goed te brieven en samen tot besluitvorming over te gaan. Een meer structureel overleg tussen MFC en school voor deze doelgroep kan daar wel toe bijdragen want op heden is er niet altijd de tijd om dat ad hoc in te plannen waardoor een gedeelde verantwoordelijkheid onder druk komt te staan. Er is in Windekind om de 6 weken een zorgoverleg met CLB en directie waar ook de orthopedagoge van de school en soms de orthopedagoge en maatschappelijk werker van het MFC op aansluiten. Toch blijkt dit op heden onvoldoende om de communicatie met en naar ouders helemaal goed te stroomlijnen.

ONTWIKKELING STIMULEREN

Handelingsplanmatig werken

Sinds het schooljaar 2023-2024 is men gestart met 'één kind, één plan', één handelingsplan voor elke leerling die deel uitmaakt van school en MFC. Een plan dat men samen met alle betrokkenen uit onderwijs en MFC opmaakt, zo ook voor de leerlingen met EMB. In samenspraak neemt ofwel de

orthopedagoge van het MFC ofwel de orthopedagoge van de school hierin het voortouw, maar allen zijn aanwezig op deze overlegmomenten.

Elk kind in Windekind heeft een individueel handelingsplan. De beeldvorming wordt voor alle leerlingen opgesteld volgens het ICF-kader waarin leerkrachten, therapeuten en leefgroepbegeleiders voorafgaand aan elke bespreking aanpassingen noteren bij de rubrieken persoonlijke factoren – functies en anatomische eigenschappen – activiteiten en participatie – externe factoren. Binnen de subafdeling Ervaringsleren op school vormt het samen overlopen van die wijzigingen, opvallende toevoegingen of tegenstrijdigheden telkens de start van de bespreking. De inbreng van ouders wordt gezien de taalbarrière die vaak aanwezig is, op het moment zelf bevraagd en beluisterd (al dan niet met tolk). Onder leiding van de orthopedagoge hebben de teamleden de voorbije schooljaren (periode 2020-2022) de verschillende onderdelen van het ICF-kader onder de loep genomen om de beeldvorming zo goed mogelijk te enten op de doelgroep EMB en zo voldoende gedetailleerde info te bekomen. Dit kreeg vorm in een denktank die net zoals bij het tot stand komen van het afdelingsplan EMB een voorstel formuleerde dat dan aan de achterban verschillende keren is voorgelegd om uiteindelijk te komen tot één samenhangende beeldvorming waar ieder teamlid achter kon staan.

Elementen uit het Programma Perspectief worden in de Afdeling EMB (zowel op school als voor OAH) als visie en methodiek gebruikt om vervolgens doelen en aanpak vorm te geven samen met ouders en het multidisciplinaire team. Zo staat er in het handelingsplan van elk kind met EMB een perspectief, hoofddoel (soms meer dan één) en per hoofddoel één of enkele werkdoelen. De doelstellingen worden per kind een viertal keer per schooljaar multidisciplinair en (als ze op de uitnodiging ingaan) één keer samen met ouders geëvalueerd en bijgestuurd. Het beeld wordt twee keer per schooljaar uitgebreid besproken, één keer samen met ouders wanneer ze op de uitnodiging ingaan. De ZILL-leerplanuitbreiding is voor de medewerkers in de afdeling EMB een bron van inspiratie om doelstellingen te formuleren. De meerwaarde van dit doelenkader ligt vooral in de kleinere stapjes die geformuleerd worden. Dit is noodzakelijk in het vooropstellen van concrete, meetbare doelstellingen voor leerlingen met EMB. De ZILL-leerplanuitbreiding wordt zowel voor BuBaO- als voor BuSO-leerlingen met EMB gebruikt. Het biedt voor alle medewerkers werkzaam met deze doelgroep houvast en vormt zo een heldere samenhang tussen BuBaO en BuSO. Er is voor die laatste groep een concordantie voorzien tussen de ZILL-leerplanuitbreiding en de ontwikkelingsdoelen van BuSO OV1-OV2. Aan het perspectief en hoofddoel werken alle disciplines samen. De werkdoelen kunnen per discipline verschillen. Hierbij wordt steeds een harmonieuze ontwikkeling van de leerling nagestreefd.

Bij de start van volgend schooljaar 2025-2026 staat een vorming op het programma om doelgericht werken volgens het Programma Perspectief onder de loep te nemen. Zo zijn niet enkel geroutineerde maar ook nieuwe medewerkers mee met de visie en de methodiek die hierachter schuilgaan en kan ook kritisch gekeken worden naar de elementen die de school nu reeds implementeert en die mogelijk wel bijsturing of verdieping vragen. In een verder traject doorheen het schooljaar zullen bijstellingen uiteindelijk worden geïmplementeerd, gedragen door het multidisciplinaire team. Het is een uitdaging om de neuzen van alle teamleden in dezelfde richting te krijgen en te houden wat betreft het doelgericht werken volgens Programma Perspectief. Regelmatig opnieuw de vorming aanbieden over Programma Perspectief en over doelgericht werken in gesprek blijven gaan met de teamleden is een blijvend aandachtspunt. De school bekijkt ook hoe deze manier van werken mogelijk doorgetrokken kan worden naar de kleuterwerking specifiek voor de kleutertjes met EMB.

In het afdelingsplan van de afdeling EMB staat uitgebreid beschreven welke accenten centraal staan in het werken tijdens onderwijstijd met deze leerlingen. Zo wordt bij alle medewerkers een duidelijk omschreven basishouding verwacht, werkt men thematisch, ervaringsgericht en vraaggericht en stelt men het empowerend werken voor deze doelgroep voorop. De rode draad doorheen het aanbod voor

leerlingen met EMB op school en OAH is het inzetten op volgende domeinen: conceptueel-communicatieve vaardigheden, sociaal-emotionele vaardigheden, sensomotorische vaardigheden, praktische vaardigheden en actieve participatie. Deze vijf domeinen komen overkoepelend aan bod. Bijsturingen hierin gebeuren als nodig vertrekkende van de groep leerlingen die effectief deel uitmaakt van de afdeling.

Ongeveer zeven keer per schooljaar vindt er een teamvergadering plaats waar ook leerlinggebonden zorgen aan bod kunnen komen en bijsturing van beeldvorming en doelen/aanpak kan gebeuren. Voor BuSO Ervaringsleren komen daar ook de klassenraden bij. Daarnaast is er een zeswekelijkse handelingsplancycclus waarbij we de individuele handelingsplannen van de leerlingen in BuBaO bespreken.

- BuBaO: Om de 6 weken IHP van een leerling
- BuSO: 4 evaluatiedagen voor IHP
- OAH: ambulant OAH-team drie keer per schooljaar

Om de zes weken gaat er een zorgoverleg door met directie en VCLB waar kindgebonden zaken door de orthopedagoge gedeeld en besproken worden. Het VCLB sluit ook aan op kindbesprekingen met ouders wanneer er een overgangsmoment plaatsvindt van kleuter naar lager of lager naar secundair of op vraag van ouders of het team. Dit gebeurt zowel voor leerlingen op school als voor leerlingen OAH.

Evaluatie wordt beschouwd als een continu proces. Om dit te waarborgen zijn er verschillende momenten waarop de werking wordt geëvalueerd. Individuele doelen vooropgesteld voor de leerlingen worden tijdens de cyclus van handelingsplanning geëvalueerd en bijgestuurd waar nodig. De evaluaties van de individuele doelen worden vertaald naar het rapport. Dagdagelijks gebeuren er veel observaties door de teamleden. Deze worden opgenomen bij zowel occasionele als ook structurele besprekingen en genoteerd in observatiedocumenten per leerling. Verder worden er regelmatig ook korte filmopnames van de leerlingen gemaakt om op een later moment in team als tool tot evaluatie te hanteren.

Een keer per schooljaar (juni) wordt er voor iedere leerling een schoolrapport gemaakt. Dit wordt met ouders/opvoeders van de leerling meegegeven. Hierin wordt de evaluatie van leerlinggebonden doelen opgenomen en het individueel functioneren per leerling beschreven. Het handelingsplan zelf vormt een uitgebreide rapportage waarin de beeldvorming, doelen, aanpak en evaluatie per leerling zijn opgenomen. Deze informatie wordt in het leerlingdossier op smartschool bewaard.

Geschied onderwijscurriculum

Zoals eerder aangegeven wordt de ZILL-leerplanuitbreiding gebruikt als bron van inspiratie om doelstellingen te formuleren. Daarnaast wordt de Vijfwijzer/Plancius-doelenkader ook wel gebruikt als inspiratie vooral om bepaalde stappen nog te verfijnen of te verkleinen. De Vijfwijzer/Plancius-doelenkader is echter geen doelenkader dat in Windekind systematisch voor deze doelgroep wordt bovengehaald. Individuele leerkrachten gebruiken dit wel om bijvoorbeeld te achterhalen wat in ontwikkeling op bepaalde domeinen een volgend klein stapje zou kunnen zijn om op in te zetten. Heel wat doelstellingen, zeker werkdoelen, worden echter in eigen woorden geformuleerd. Doorgaans komen ondersteuningsnoden van de leerling duidelijk naar voor vanuit de beeldvorming, formuleert men een perspectief waaruit dan één of enkele hoofddoelen worden afgeleid waar de ZILL-leerplanuitbreiding ter inspiratie bijgehaald wordt. Tot slot formuleren medewerkers nog zelf SMART-werkdoelen gezamenlijk of gekoppeld aan de eigen discipline.

Het team is zich ervan bewust dat de ZILL-leerplanuitbreiding sterk geënt is op hoe de gewone vroegkinderlijke ontwikkeling verloopt binnen de verschillende ontwikkelingsdomeinen. Dat ontwikkeling van een kind met EMB niet noodzakelijk deze weg volgt, maakt dat de ZILL-doelen niet integraal stapsgewijs gevolgd kunnen worden en men toch telkens vertrekkende van een goede beeldvorming moet kijken waar een kind nu staat, welke noden naar boven komen en welke volgende stapjes gezet kunnen worden. Zeker de leerkrachten zoeken sterk houvast in bestaande doelenkaders en zouden liefst stapsgewijs en lineair te werk gaan, terwijl elk individueel verhaal wel weer iets anders vraagt. Dat is niet evident voor hen en vraagt ondersteuning van de orthopedagoge en therapeuten.

Om het aanbod voor de leerlingen concreet in te vullen zijn een aantal methodieken in gebruik die een positief effect kunnen hebben op kinderen met EMB zoals ZOEM, Toverdoos, Ervaar Het Maar, zintuiglijke stimulatie, BIM, Sherborne, basale stimulatie, belevingstheater en -verhalen, ImPact... De logopediste en ergotherapeute van het onderwijsteam verdiepen zich samen met enkele therapeuten van het MFC sterk in het inzetten van ondersteunende technologie voor deze doelgroep. Kennis hierover wordt gedeeld tijdens de disciplinaire en interdisciplinaire teams die op de school worden georganiseerd en waar onderwijs- en MFC-therapeuten elkaar vinden. Van daaruit stroomt informatie door naar de leerwegteams waarop leerkrachten ook aansluiten. Zo wordt op maat van leerlingen ingezet op gebruik van oogsturing, spraakcomputers, Go-talk, spraakknoppen, schakelaars in heel wat soorten en maten onder andere verbonden met schakelspeelgoed of via bluetooth met smartphones, computergebruik en ook het gebruik van apps op de tablet. Een goede positionering van de leerling is hierbij een cruciale voorwaarde en dat wordt dan weer samen met de kinésitherapeut onder de loep genomen. Het gebruik van de ondersteunende technologie in de thuiscontext wordt door therapeuten ook met ouders samen bekeken opdat aanpassingen ook daar ingezet kunnen worden. Externe organisaties waaronder het HMC worden bij deze trajecten ook actief betrokken.

Interactie en communicatie

In het afdelingsplan voor de afdeling EMB staat te lezen dat elke leerling met EMB als actieve communicatiepartner wordt gezien. Men stimuleert het doelmatig gebruik en begrip van communicatie en conceptuele vaardigheden in allerlei situaties. Via modelling en het positief bekrachtigen van communicatieve uitingen, laat men de leerlingen groeien in dagdagelijkse, concrete, functionele en voor hen belangrijke situaties. Routines, veel herhaling en een context met bekende/vertrouwde personen vormen hierbij de basis. Men biedt activiteiten aan die specifiek inzetten op de ontwikkeling van communicatieve vaardigheden: oogcontact maken, beurtname, 'nog' vragen, 'genoeg' aangeven, ja-neen duidelijk maken, hulp vragen, (belevings-)verhalen volgen, gedeelde aandacht voor objecten, ... Het team ondersteunt de communicatie op maat van de leerling: gebruik van verwijzerliedertjes, SMOG, concrete voorwerpen, foto's, pictogrammen, (halve) daglijn, praatknoppen, communicatiekaarten op maat, MindExpress, spraakcomputer, ...

In het afdelingsplan EMB in Windekind staan volgende strategieën beschreven om te komen tot kwaliteitsvolle interactie & communicatie:

- Interactie en communicatie in het 'hier en nu'
- Interactie en communicatie waarin voornamelijk/uitsluitend voorwerpen en personen betrokken worden die aanwezig zijn
- Inzetten op gedeelde aandacht voor elkaar en samen voor materialen bijvoorbeeld plezier delen in spel met materiaal
- Regelmatig pauzeren, wachten
- Bevestigend reageren op een reactie aangezien dit nieuw initiatief van de leerling uitlokt

- Lichaamscontact als ingangspoort tot interactie en contact
- Activiteiten in een vast ritueel gieten met ruimte om af en toe kleine variaties toe te voegen wat de nieuwsgierigheid prikkelt
- Imiteren
- Rekening houden met aandacht en alertheid van de leerling

Ook zorgt men voor activiteiten die door het benutten van de basale leerprocessen van gewenning, conditionering, observatie en imitatie in relatie met de begeleider toewerken naar cognitieve mijlpalen (conceptuele vaardigheden) als actie-reactie, objectpermanentie, middel-doel relaties (bijvoorbeeld de tafel verschuiven om dat ene speelgoedje vast te krijgen), objectrelaties in de ruimte (bijvoorbeeld iets zoeken in de richting waar het is gevallen). Men tracht elk moment te benutten als kans tot kwaliteitsvol contact en interactie, tot leren, ... zeker momenten die dagelijks vaak terugkeren (voeding, verzorging, aan- en uitkleden, ...). Dat laatste is door tijdsgebrek geen evidentie maar mensen worden hier door de orthopedagoge telkens opnieuw bewust van gemaakt waardoor men als mogelijk hier wel de tijd voor neemt en kansen creëert.

Optimale leeromgeving in de klas

Elk schooljaar opnieuw wordt in mei-juni met het hele schoolteam de indeling van leerlingen over de verschillende klasgroepen geëvalueerd en vormgegeven voor het daaropvolgende schooljaar aan de hand van de criteria cognitief functioneren, sociaal-emotioneel functioneren en zelfredzaamheid.

Wat de optimale leeromgeving voor deze kinderen betreft, zijn er in het werken met de leerlingen met EMB wel nog wat uitdagingen weggelegd voor de school. De onderwijsmiddelen zijn beperkt wanneer je de zorgzwaarte van deze doelgroep bekijkt. Leerkrachten staan de meeste uren alleen voor een groep van gemiddeld zes leerlingen. Dat maakt afwisselen in groepeeringsvormen niet evident op momenten waarop er ook geen stagiaires aanwezig zijn. Op de momenten waarop twee leerkrachten in de groep staan, zie je de afwisseling in de groep wel gebeuren. Dan wordt er soms in twee kleine groepen gewerkt of wordt er één op één met een leerling gewerkt terwijl de anderen in groep een activiteit doen. Er leeft in het onderwijsteam bij de leerkrachten ook wel frustratie omdat er niet meer op maat van een leerling kan gewerkt worden. De infrastructuur is zoals eerder aangegeven niet optimaal voor deze doelgroep. Zo zijn er te weinig lokalen die dan ook onvoldoende aangepast zijn aan de doelgroep om in kleine groepjes te werken. Heel wat beschikbare ruimtes worden voor verschillende doeleinden en door verschillende doelgroepen gebruikt, wat een belemmering vormt om binnen de beschikbare tijd echt op maat met leerlingen met EMB aan de slag te gaan.

De school merkt op dat zeker in de groep kinderen met EMB tussen 7 en 13 jaar overprikkeling sterk aan de orde is met gedragsproblemen tot gevolg. Er komen kinderen naar school die nood hebben aan kleine groepen, een ander ritme dan het vaste schoolritme en op heden slaagt de school er niet in deze nood te beantwoorden. We zien dan ook dat ouders er soms – terecht – voor kiezen om hun kind (deeltijds) naar een dagopvang te laten gaan om meer rust in de week te creëren. De beperkte ondersteuning die vanuit het MFC in Windekind mogelijk is tijdens onderwijstijd, vormt hierop geen passend antwoord zoals eerder beschreven. Dit alles zet het realiseren van recht op onderwijs voor kinderen op EMB in Windekind op scherp.

Zoals eerder aangegeven toont het multidisciplinaire onderwijsteam dat op heden werkzaam is met de doelgroep wel een bijzonder sterk geloof in de mogelijkheden van deze kinderen en levert ook grote inspanningen om kwaliteitsvol onderwijs met de beperkte omkadering te kunnen waarmaken. Zorg maakt integraal mee deel uit van het onderwijs dat geboden wordt bijvoorbeeld sondevoeding,

houdingswissels, verzorgingsmomenten, ..., waarbij medewerkers trachten dit als zinvolle momenten in te zetten.

RESULTATEN

Mensen werkzaam met de doelgroep EMB in Windekind geloven sterk in de mogelijkheden van deze doelgroep. Bij elk kind, iedere jongere, bundelen medewerkers de krachten om ontwikkeling zichtbaar te maken onder andere door inschaling via het GTI-r, de Comvoor, enzovoort. Samen met ouders wordt er in multidisciplinair overleg gekeken naar de actuele beeldvorming en worden, op basis van de naar voren gekomen noden, verdere stappen bepaald. Op de besprekingen van deze doelgroep heerst een positieve sfeer, waarin mensen elkaar ook versterken door het geven van voorbeelden van kleine stapjes die ze in ontwikkeling hebben gezien bijvoorbeeld het verminderen van watervrees bij waterbeleving, het meer contact zoeken met een vertrouwde volwassene of leeftijdsgenoten, het vinden van een bepaalde voorkeursactiviteit zoals werken met trillende materialen om een kind uit een passieve houding te halen, het vinden van een manier om zelfverwondend gedrag te doorbreken door het volgen van een zeer heldere structuur in kleine stappen, ... Die voorbeelden worden gedeeld, benoemd naar elkaar toe, naar ouders toe waardoor het unieke van het kind, wat ook zo helder beschreven staat in het afdelingsplan voor deze doelgroep in Windekind naar voor komt. Het onderwijsteam ziet ook het karakter en het eigen temperament van deze kinderen en gaat er – vaak met de nodige humor – ook op in. Kinderen worden gerespecteerd zoals ze zijn, mogen zijn wie ze zijn.

In het afdelingsplan staan de domeinen beschreven waarop ontwikkelingsgericht wordt ingezet in onderwijs: conceptueel-communicatieve vaardigheden, sociaal-emotionele vaardigheden, sensomotorische vaardigheden, praktische vaardigheden en actieve participatie. Een beschrijving van concrete strategieën en methodieken om hierop in te zetten, maakt dit verder zichtbaar. In de individuele handelingsplannen van de leerlingen geven de kleine werkdoelen aan dat er gezocht wordt naar ontwikkelingskansen en dat niet enkel vooruit maar ook in de breedte, in het verminderen van ondersteuning, in het verhogen van betrokkenheid van een kind, in het voorkomen of vermijden van probleemgedrag, in het vasthouden van vaardigheden wanneer een kind achteruitgaat. De school geeft ook aan te zoeken naar leeftijdsadequate activiteiten aangezien men opmerkt dat bij de opgroeiende jongeren met EMB interesses en voorkeuren kunnen wijzigen onder andere wat muzieksmaak betreft en men daarnaar op zoek wil gaan. Niet één keer, maar vele keren kijken, observeren, aanvoelen en blijven zoeken. Vaardigheden zoals sorteren worden gaandeweg zeer functioneel ingezet onder andere om handdoeken en washandjes te sorteren, om de propere vaat in de kast op te bergen, om een stukje van de tafel mee te dekken, ... Interactie en contact tussen leerling en begeleider vanuit een sterke relatie staan centraal, maar ook interactie tussen kinderen en jongeren wordt aangemoedigd en dat niet enkel met leerlingen met EMB. Zo komen er bijvoorbeeld kinderen uit andere afdelingen mee ondersteunen in een klas met leerlingen met EMB en zie je hierdoor soms heel andere interactiemomenten ontstaan, meer participatie van het kind met EMB en nieuwe kansen voor de kinderen met EMB om relaties aan te gaan. Het inzetten van hulpmiddelen zoals schakelaars, smartboard, spraakcomputer ondersteunt leerlingen in het uitoefenen van invloed en het uiten van signalen die door de omgeving dan geïnterpreteerd en beantwoord worden.

Op basis van dit alles gelooft de school dat kwaliteit van leven als lange termijn doelstelling wordt nagestreefd, wetende dat de barrières waarover eerder gesproken is wel een druk uitoefenen op de onderwijskwaliteit. Mits een gezamenlijke gedragen visie met een welzijnspartner - MFC Windekind - gelooft het onderwijsteam dat de resultaten nog een pak sterker neergezet zouden kunnen worden en dit ten voordele van elk kind met EMB dat recht heeft op kwaliteitsvolle zorg en onderwijs.